

„Reč na vrchu“ a blahoslavenstvá – Magna charta Nového zákona, II. část: Blahoslavení a ich život v spravodlivosti

Prof. ThDr. Mgr. Helena Hrehová, PhD.

12. februára 2022 ✝ Cirkev

Zdroj: flickr.com

pokračovanie I. časti

3. Kto sú blahoslavení?

Blahoslavení alebo blažení sú tí ľudia, ktorých život je spravodlivý. Oni našli správnu cestu k šťastiu a pochopili dôležitosť a vlastné poslanie pri uskutočňovaní a naplňovaní dejín spásy. Spomenuté šťastie sa vzťahuje na život, ktorý je stavom „pretrvávania v dobrom“ a naplnením túžob, prianí a sebarealizácie.

V *Evanjeliu* nachádzame aj konkrétne zmienky o tých, ktorí sú blahoslavení: „*Ten, kto žije pre Krista, s Kristom a v Kristovi*“; „*kto mu absolútne verí*“; „*kto počúva jeho slovo a žije podľa neho*“; „*kto je bdely*“; „*kto dokáže aj umrieť pre Krista*“, alebo ako píše sv. Ján evanjelista v knihe *Zjavenia*: „*Blahoslavení sú tí, ktorí umierajú v Pánovi*“ (Zjv 14,13). Vo *Svätom písme* nájdeme aj správy o konkrétnych osobách, ale v prvom rade sa tento prívlastok vzťahuje na Matku Božiu Máriu. Ona je plná milosti a aj prvá blahoslavená pretože: „*(...) uverila, že sa splní, čo jej povedal Pán*“ (Lk 1,45); pretože: „*(...) veľké veci jej urobil ten, ktorý je mocný, a sväté je jeho meno*“ (Lk 1,49); „*(...) lebo nosila vo svojom živote Krista*“ (Lk 11,27).

Podľa Kristových slov sú v *evanjeliu*: „*Blahoslavení tí, čo počúvajú Božie slovo a zachovávajú ho*“ (Lk 11,28). Podľa sv. Jána sú: „*Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili*“ (Jn 20,29). Blahoslavený je aj „*Šimon, syn Jonášov, ktorému Otec zjavil v Ježišovi Syna živého Boha*“ (Mt 16,16–17) a blahoslavený je aj „*sluha, ktorého Pán pri svojom príchode nájde bdieť*“ (Mt 24,46), ale tiež aj „*oči, že vidia a uši, že počujú*“ (Mt 13,16). Blahoslavení sú teda všetci, ktorí počuli a porozumeli, ktorí vidia a už na zemi sú plní Boha a jeho svetla, ktorí okusujú Boží pokoj a prežívajú tajomstvo Boha.

4. Ježišova „Reč na vrchu“ podľa sv. Matúša (5,1-12)

Ježiš Kristus stojí v centre ľudských dejín. On je živý model, nový Adam, ktorý ponúka ľuďom nevídanú perspektívu. Jeho kráľovstvo obopína minulosť, prítomnosť, aj budúcnosť. V ňom je zhrnuté všetko, čo Boh chcel povedať človeku. On je ten, kto postavil lásku nad všetko ostatné: „*Budte dokonalí, ako aj váš Otec nebeský je dokonalý!*“ (Mt 5,48).

Ježišových učeníkov a tých, ktorí uverili jeho evanjeliu, nazvali v prvom storočí nášho letopočtu kresťanmi (*christoformi*), ktorí v sebe nosia Krista trpiaceho, umučeného a zmŕtvychvstalého. Oni sú zároveň svedkami mravnosti a nádeje, ktorá je odrazom nadprirodzenej viery a lásky. Tu je ukrytá novosť predstavená v „*Reči na vrchu*“.

Na otázku: Komu je adresovaná „*Reč na vrchu*“? Môžeme odpovedať: učeníkom. Oni sú oslovení, lebo oni tvoria základ „nového Izraela“. Sv. Matúš opísal túto udalosť takto: „*Pristúpili k nemu jeho učeníci...*“ Zaujímavé je však, že Ježiš nehovoril dôverne, a teda potichu, ale nahlas. To znamená tak, aby to počuli aj zástupy. O mase ľudí, ktorí ho počúvali, sa v závere tejto reči dozvedáme, že: „*žasli nad jeho učením, lebo ich učil ako ten, ktorý má moc, a nie ako zákonníci*“.

Pozoruhodná je aj skutočnosť, že v „*Reči na vrchu*“ nejde len o príkazy, ale o niečo omnoho viac. Je to ponuka budúceho sveta, hoci pochopenie požiadaviek, nakoľko ide o budúcnosť, je pomerne ťažké. Ježiš tu doslova prevráti pozemské predstavy o šťastí. Blažení v jeho reči nie sú boháči, nasýtení, všetkými vážení, ale hladní, plačúci, chudobní a prenasledovaní. Takýto zvrät predstáv o šťastí mohol urobiť iba niekto, kto je autoritou a kto tieto hodnoty aj sám zosobňuje.

Zaujímavé je aj to, že Matúš formuloval väčšinu blahoslavenstiev v tretej osobe, čím naznačil, že Ježišove slová neplatia len pre vtedajších poslucháčov, ale vzťahujú sa na všetkých ľudí (na každého a kdekoľvek na svete).

Evanjelista Matúš v „*Reči na vrchu*“ nechal zaznieť z úst Pána Ježiša osem duchovných podmienok a deväť konkrétnych zvolaní „*blažení!*“. Tieto podmienky znejú kontrastne so spôsobom všeobecnej mienky, ale ony otvárajú dvere do nebeského kráľovstva. Podmienky šťastia podľa tejto logiky spĺňajú chudobní v duchu, plačúci, tichí, hladní a smädní po spravodlivosti, milosrdní, čistí srdcom, šíritelia pokoja a prenasledovaní. V takomto poradí ich vymenúva sv. Matúš (5,1–11) a v 12. verši dodáva: „*Radujte sa a jasajte, lebo máte hojnú odmenu v nebi. Tak prenasledovali prorokov, ktorí boli pred vami.*“ Každé Matúšovo blahoslavenstvo pozostáva z dvoch častí: prvá časť sa vzťahuje na záslužné skutky; druhá je príslubom budúcej odmeny.

Zdroj: flickr.com

Blahoslavenstvá sú takto súhrnom ideálov, podstatou evanjeliového správania a najplnšou identitou kresťana. Nikdy ich nemôžeme počuť nezaujať.

Blahoslavenstvá v Matúšovom evanjeliu sú autentickou katechézou, výzvou, programom a praktickým návodom ako aplikovať Boží zákon a jeho spravodlivosť do spoločensko-sociálneho priestoru.

1. Kto sú „chudobní v duchu“, ktorých Ježiš nazval blahoslavenými (Mt 5,3)?

Prvá požiadavka má precízny duchovný zmysel. Evanjelista tu zdôraznil morálnu dispozíciu dobrovoľnej chudoby, ktorá je počiatkom vykúpenia a spásy a tiež nevyhnutným predpokladom ospravedlnenia. Nie sú to naozajstní chudobní Jahveho v zmysle sociálnom, to znamená chudáci, žobráci, vykorisťovaní, mentálne retardovaní, nevedomí, slabí, chorí, aj keď všetci z nich sú milí Bohu a sú zaiste aj prirodzene zastúpení v tejto kategórii. Materiálna chudoba sama o sebe sa tu neidealizuje. Naopak, ona je negatívnou chudobou a nie je považovaná za dobro, ale za zlo.

Evanjelista Matúš má pri prvom zvolaní „*blahoslavení*“ pred očami predovšetkým pozitívnu „*duchovnú chudobu ľudí slobodných od materiálnych vecí a majetkov, a tiež nenaviazaných na iných v zmysle vlastníckom*“. [8] Takýto postoj je zvýraznením pokory a dôvery v Boha. Za Lukášovým „*beda bohatým!*“ by sme potom tiež mohli vidieť „*bohatého popredného muža*“, ktorý pre lásku k bohatstvu zosmutnel, pretože nedokázal predať a rozdať všetko, čo vlastnil, a nasledovať Krista (porov. Lk 18,18–27).

Chudobní v duchu sú dobrovoľne chudobní. Podobne ako sv. František z Assisi, aj oni sa vedia všetkého vzdať okrem Krista. Do ich radov môžeme zaradiť aj tých, ktorí majú otvorené srdce pre Boha a jeho kráľovstvo, ktorí nie sú vnútorne závislí od nijakého majetku, moci, práva či uprednostnenia. Sú to ľudia odpútaní od vecí tohto sveta, ktorí sa aj prirodzene cítia malými, pretože vedia o svojej biede. V pozícii takejto poníženosti si potom uvedomujú aj svoje ľudské krehkosti (hriešnosť) a rozumové limity. Takíto chudobní sú plní dôvery voči Bohu, odkázaní na Ducha Svätého, otvorení pre jeho dary, pripravení odpúšťať, ohľaduplní voči druhým, pripravení na to, aby boli naplnení. Sú to radostní pútnici na zemi presvedčení o integrite života, ochotní tvorivo spolupracovať s milosťou Božou.

2. Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení (Mt 5,4)

Druhá požiadavka „*Blahoslavení plačúci*“ sa týka tých, ktorí prechádzajú údolím bolesti na zemi. Trpia v tomto svete a sú vylúčení spomedzi „šťastných“ len preto, že iní sú bezohľadní, nespravodliví, sebeckí, nesolidárni. Ježiš im vo svojej reči prináša nádej a sľubuje, že budú potešení v živote večnom. Plačúci vedia byť súcitní s druhými, ak ich zaskočí tvrdosť. Sú to ľudia, ktorí vedia zmlknúť, keď mocní tohto sveta útočia: „*Lebo je lepšie trpieť za dobré skutky, ak je to Božia vôľa, ako za zlé*“ (1Pt 3,17). Plačúci sa nebránia z jemnocitu. Ustúpia preto, aby nedávali príležitosť „*teraz sa smejúcim*“ ďalej šíriť ich nadradenú pýchu. Slzy sú ich rosou, ktorá ovlaží a vďaka nej nachádzajú útechu u Pána. On im raz osuší každú slzu. Plačúci v žiadnom prípade nie sú slabí.

Naopak, majú otvorené a úprimné srdce a svoje utrpenie dokážu uniesť, pretože pochopili jeho očisťujúci zmysel. Slabosť a slzy sú tu silou a možnosťou spásy. Slabí plačú pre nedokonalosti vlastného tela podobne ako sv. Pavol: „*Kto ma vyslobodí z tela smrti?*“ (Rim 7,24), ale tiež aj z vďačnosti za nezaslúžené dobré. Ich plač zmýva osobné hriechy, ale aj hriechy iných. Oni budú potešení, lebo Pán je ich útecha a pomoc. On sám ich zachráni.

V reči evanjelia, ktorej nie všetci chcú porozumieť, je to celkom inak. Silní nepotrebujú spásu, spoliehajú sa len na seba, nie na Boha. Nemecký filozof F. Nietzsche (1844 – 1900), syn a vnuk evanjelických pastorov, ktorý už ako študent zavrhol kresťanstvo (možno aj v dôsledku nejakých osobných skúseností), nazval kresťanov z pohľadu sveta zbabelcami pre ich ústupčivosť a pokornú pozíciu.

3. Blahoslavení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme (Mt 5,5)

Podľa prekladu *Vulgáty* sú títo „*blahoslavení*“ zaradení na druhom mieste. V gréckom texte až na treťom podľa nadväznosti na Žalm 37,11. V gréčtine sú navyše aj výrazy „*chudobní*“ a „*tichí*“ dobre rozlíšené. V hebrejčine pochádzajú z koreňa toho istého slova a rozdiel medzi nimi je minimálny.

Tichí si uvedomujú zmysel pokory, skromnosti, trpezlivosti a ochoty znášať aj bezprávie s dôverou v Pána, lebo pochopili, že ticho je súčasťou milujúceho, silného a tvorivého mlčania Boha. Tichí sa vedia skloniť pred Božou vôľou a zo svojho ticha vychádzajú posilnení na duchu, pretože v ňom okúsili dotyk a blízkosť Boha. Ticho spolupôsobí pri formácii ich mysle i srdca. Sú to ľudia odovzdaní a harmonickí, vnútorne silní, koncentrovaní, ohľaduplní, zdvorilí, ovládajúci seba, oslobodení od túžby ovládať iných. Tichí vytvárajú tichosť, ktorá je miestom sústredenosti a vnímania Božej prítomnosti. Nešomrú, ani sa nehnevajú, keď prídu ťažkosti, lebo vedia mlčky niesť vlastné bremená bez zbytočného vonkajšieho rozruchu. Z takejto tichosti sa potom rodí nová zázračná sila. Ticho je dynamické a tichí cez svoju tichosť podrobujú zem Božej vláde.

K tichosti však nepatrí súhlas s bezprávím, akoby išlo o právo. Nespravodlivosť zostáva nespravodlivosťou. Tichí, hoci nesúdia iných, ale vedia druhým povedať pravdu o tom, v čom spočíva ich nespravodlivosť. A keď títo neprijmú ich bratskú korekciu, nie sú plní hnevu a nenávisti, ale trpezlivo znášajú dôsledky nepochopenia a ponechávajú všetky veci na toho, ktorý súdi spravodlivo. Tichý človek vie čakať a v tichu vytvárať priestor pre plodnú tvorivosť ducha. O Ježišovi vieme, že bol „*tichý a pokorný srdcom*“ (porov. Mt 11,29). Na Kalvárii vyvrcholila jeho tichosť a stala sa víťaznou a zachraňujúcou.

4. Blahoslavení hladní a smädní po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení (Mt 5,6)

„Hladní a smädní po spravodlivosti“ sú tí, ktorí pociťujú hlad a smäď srdca. Sú to tí, ktorí inklinujú k Božej spravodlivosti. V ich pochopení je spravodlivosť darom Mesiáša, darom Vykupiteľa: „*Toho, ktorý nepoznal hriech, aby sme sa v ňom stali Božou spravodlivosťou*“ (porov. 2Kor 5,21). K týmto blahoslaveným (okrem naozajstných hladných a smädných) patria hlavne takí, ktorí sú hladní a smädní po posvätení seba a po svätosti života. Sú to ľudia hľadajúci dokonalosť (skrze lásku a odpustenie).

Zdroj: flickr.com

Spravodlivosť je ich chlebom, mierou dobroty, spôsobom obdarúvania iných. A toto obdarovanie neznamená len „dať každému, čo mu patrí“, ale znamená to „vidieť druhých ako blížnych“, teda ako takých, s ktorými sa „možno podeliť“. Spravodliví sú aj tí, ktorí pracujú pre pokoj, lebo pokoj je výsledkom spravodlivosti a spravodlivosť ovocím ohľaduplnej lásky. Voči spravodlivým bude aj Pán spravodlivý, preto budú nasýtení a sám Pán pripraví pre nich kráľovstvo hojnosti.

5. Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo (Mt 5,7)

Milosrdenstvo Božie je základnou ideou tak *Starého* ako aj *Nového zákona*. Bolo oznámené prvým ľuďom hneď po ich páde (porov. Gn 3,15) a následne viackrát v dejinách vyvoleného národa (porov. Ex 19,5), ale naplnené bolo až v Ježišovom vykupiteľskom diele. Milosrdní sú blahoslavení, pretože ich správanie je podobné správaniu milosrdného nebeského Otca. Blaženosť milosrdných spočíva vo videní iných srdcom, ktoré je otvorené, súcitné, odpúšťajúce, ochotné. Je prejavom lásky, ktorá sa dáva, a nepočíta. Milosrdný človek „*neobíde*“ núdzneho (porov. Lk 10,31).

Milosrdní sú hlboko dojatí a ohromení poznaním, že Boh aj im vždy niečo daruje, na čo nemajú ani najmenší nárok. Takéto precitnutie im umožňuje prekonať seba samých. A tu už nejde len o spravodlivosť, ale o lásku. Milosrdní veľmi dobre vedia, že všetko na zemi je nezaslúžený dar, a že to, čo teraz majú, im bolo dané z veľkého Božieho milosrdenstva. Sú to ľudia, ktorí hlbšie prenikli do projektu Božej lásky. A keďže Boh je k nim milosrdný, a oni to denne zakúšajú, správajú sa podobne voči druhým.

Milosrdenstvo je v tomto zmysle empirický zážitok zhovievavosti, porozumenia, pochopenia, odpustenia, spolucítania. Milosrdenstvo má byť v centre duchovného úsilia každého kresťana. Milosrdní sa necítia nadradení, pretože láska vyrovnáva všetky rozdiely: čím dokonalejšia je láska, tým dokonalejšia je služba. Akt milosrdenstva je aktom lásky a služby zároveň. Je to spôsob života, v ktorom sa človek jednou rukou dotýka Boha a druhou blížneho. Boh ich raz odmení takým spôsobom, že zvolí mieru, akú predtým zvolili oni, lebo Boh miluje milosrdnú tvár.

6. Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha (Mt 5,8)

Srdce je miesto najhlbšej intimity v človeku. Je to miesto stretnutí s inými, most neviditeľných vzťahov, ktoré sa odzrkadľujú navonok. Srdce je centrom celého duchovného života. Ovplyvňuje myseľ, city aj vôľu. Sv. Ján Pavol II. hovoril o dynamizme srdca v spojení s čistotou: „Čistota je požiadavkou lásky, je to dimenzia vnútornej pravdy v srdci človeka.“^[9] Čistota srdca je vnútorným bohatstvom, úprimným pocitom, jasným vedomím, priezračným zmýšľaním. Čisté srdce je oslavou ľudského tela pred Bohom, alebo inak povedané, je to „oslávený Boh v ľudskom tele, v mužovi a v žene“. Pre čistých srdcom je všetko, na čo hľadia čisté, pravdivé, rýdze, radostné. Byť „čistým v srdci“ znamená objímať realitu dní v oblasti „každodenných vzťahov“ cudne a pritom priateľsky, v medziach morálneho zákona a vnútornej disciplíny, ktorú prikazuje láska. Pre čistých srdcom je všetko vonkajšie v harmónii s vnútrom.

Podľa sv. Pavla čistota srdca vedie k videniu Boha: „*Ved' Boh nás nepovolal pre nečistotu, ale pre posvätenie*“ (1Sol 4,7). Povinnosťou kresťanov je bdieť nad čistotou srdca, lebo absolútne čistý Boh sa môže dobre cítiť iba v čistých ľudských srdciach. Z vnútornej dispozície čistého srdca vyviera krása vyjadrená jednoduchosťou, hĺbkou, srdečnosťou, neopakovateľnou spontánnosťou a originalnosťou. Čistí srdcom sú láskaví aj k slabým, ktorí neustále hrešia, podobne ako Ježiš sám ani oni sa neškandalizujú, ale milujú všetkých ľudí bez rozdielu, a hriešnikov o to viac. Čistí srdcom vedia nad nimi rozprestrieť svoj zhovievavý pohľad, ktorý je odrazom ich vnútorného stavu, preto bude ich odmenou videnie Boha „*z tváre do tváre*“.

7. Blahoslavení, ktorí šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi (Mt 5,9)

„*Boh je Bohom pokoja*“, hovorí sv. Pavol (porov. Rim 15,33; 16,20). Kristus priniesol svetu evanjelium pokoja. On sám je „*naším pokojom*“ (Ef 2,14; Kol 1,20). Tvorcom mieru je preto prirodzene iba niekto, kto má v sebe pokoj, kto pripravuje, vytvára a buduje pokoj. Všeobecne pokoj svedčí o vnútornom a vonkajšom poriadku. Je to stav vnútornej radosti a vonkajšej harmónie, keď všetko funguje dobre. Skutočný pokoj má základ v Bohu, v jeho spravodlivosti. V Bohu sú všetky veci v najväčšom poriadku a pokoj je v kresťanskom myslení hodnota výsostne morálna.

Blahoslavení pokojamilovní sú tí, ktorí nemajú zlý úmysel, ktorí dokážu zmierovať ľudí a aktívne pracovať na vzraste spravodlivosti podľa pravdy a lásky. Od šíriteľov pokoja závisí budúcnosť ľudstva. Táto budúcnosť má svoj imperatív, ktorý hovorí, že k pokojamilovnosti treba vychovávať. Prvým predpokladom takejto formácie je dispozícia zmierlivosti, lebo len zmierliví sú otvorení pre prijatie mentality „*nových srdc*“. Univerzálna zodpovednosť za pokoj závisí od našich každodenných osobných rozhodnutí „*chcieť byť poslami pokoja*“. Tí, ktorí v sebe nosia pokoj, sa vedia ovládať.

Sv. Tomáš Akvinský vo svojej *Sume teologickej* opodstatnene napísal, že: „*Pokoj nie je cnosťou, ale jej ovocím, ovocím dokonalej lásky.*“^[10] Šíriteľov pokoja možno identifikovať s viacvýznamovým hebrejským slovom „*shalom*“, ktoré je typickým pozdravom Izraelitov pri stretnutiach, ale znamená aj telesné a duševné zdravie, blahobyť, ekonomickú prosperitu, a absenciu vojny. Šíriteľa pokoja sú synmi, nie buričmi a rebelantmi. Sú to ľudia zjednotení s Otcom, ktorý je prameňom ich pokoja. Na toto blahoslavenstvo sa viaže sľub odmeny: „*Budú ich volať Božími synmi.*“

8. Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo (Mt 5,10)

„Posledné, ôsme blahoslavenstvo sa vracia k prvému“, napísal sv. Bernard (porov. PL 183,135). Kráľovstvo nebeské bude patriť chudobným v duchu a prenasledovaným pre Krista a pre spravodlivosť.

Prenasledovanie je represiou za to, že niekto sa dokázal vzoprieť pred nepravdou a nespravodlivosťou. K prenasledovaniu sa zvyčajne viaže odpoveď osobnej odvahy a sily „*ísť aj proti prúdu*“. Táto odvaha je viditeľná najmä vtedy, keď tí, ktorí sú pri moci, úmyselne zakrývajú pravdu, obmedzujú osobnú slobodu, právo na výhradu vo svedomí alebo otvorene spôsobujú krivdy. Prenasledovaní sú ľuďmi „*posvätenými v pravde*“, preto sa aj cítia cudzími v tomto svete.

A pretože kráčajú po cestách Božích, svet ich nemá v láske, lebo „*nie sú zo sveta*“. Ich kráľovstvo, podobne ako Kristovo kráľovstvo, „*nie je z tohto sveta*“. A toto spôsobuje nenávisť: „*Mňa prenasledovali, aj vás budú prenasledovať*“ (porov. Jn 17,15–24). Prenasledovaným pre Krista a spravodlivosť a zástupom mučeníkov všetkých čias patrí nebeské kráľovstvo. Oni sú tí šťastní svätí, ktorí nielen uverili, ale aj obstáli v skúškach. Zmysel tohto posledného blahoslavenstva je podstatne kristologický. Kristus v živote týchto blahoslavených stojí v centre ich života ako nemenná večná Pravda. Oni sú kontinuálne protagonistami novej inkarnácie Ježišovho srdca vo svete.

5. Ježišova „Polná reč“ podľa sv. Lukáša (6,20–49)

Evanjelista sv. Lukáš (na rozdiel od sv. Matúša) kázal a písal väčšinou pre kresťanov z pohanstva. Ježiš mal podľa neho predstaviť požiadavky blahoslavenstiev s pohľadom upriamený do diaľky – k mase ľudí zhromaždených z celého Judska, Jeruzalema, z týrskeho a sidónskeho pobrežia.

Tieto fakty svedčia o tom, že Lukáš chcel úmyselne zdôrazniť univerzálnosť Kristovho učenia. On veľmi citlivo vnímal sociálnu nerovnosť spoločnosti rozdelenú na bohatých a chudobných, na mocných a slabých. Tu je aj vysvetlenie, prečo zaujímal tvrdý postoj voči bohatým. Boháč nie je v jeho texte zrelým človekom. Naopak, bohatstvo je prekážkou kráľovstva a nie je ani absolútnou garanciou budúcnosti. Jeho štvorhlasné „*beda!*“ je akoby ohlasom na štyri základné cnosti, ktoré boli dobre známe už v gréckom svete, a tiež aj jeho osobný protest proti triedeniu ľudí. Nie náhodou bolo preto povinnosťou kráľa stáť na strane chudobných, utláčaných a neschopných ubrániť sa pred mocnými.

Ježiš Mesiáš a Pán pozýva v Lukášovej „*Polnej reči*“ všetkých chudobných k radosti, čím potvrdzuje, že kráľovstvo Božie je tu a že Ježiš sám stojí jednoznačne na strane chudobných. Prívlastok „*blahoslavení*“ v Lukášovom evanjeliu patrí chudobným, hladným, plačúcim a tým, ktorých nenávidia pre Kristovo meno. Jeho „*beda!*“ sa naopak vzťahuje na: boháčov, nasýtených, na tých, čo sa teraz smejú a na tých, ktorých všetci ľudia chvália. Bezprostredne sa dotýka aj tých, ktorí nechcú žiť čestne, to znamená v Božej blízkosti, ktorí odmietajú lásku a zakrývajú si tvár pred potrebami blížnych. Na takýchto sa vzťahuje jednoznačné *beda!*

Sv. Lukáš po týchto radikálnych zvolaniach chcel navyše podčiarknuť ešte jeden veľmi dôležitý fakt, v

ktorom zdôraznil, že Božie kráľovstvo je ponúknuté všetkým ľuďom slobodne. Každý človek sa má sám rozhodnúť buď pre časné alebo večné šťastie. Bohatstvo, ktoré sa navonok zdá požehnaním, môže priviesť človeka k vnútornej sebadeštrukcii, k nešťastiu, ba môže byť aj zlorečením, a to najmä vtedy, keď bohatí nevidia iných a nechcú sa s nimi podeliť o dobrá.

Vo svete, v ktorom chudobní trpia hladom sa totiž každé bohatstvo uzavreté v sebe, premieňa na zlorečenie. Mocní, ktorí hľadajú svoju istotu v nezávislosti a v časných radovánkach, ničia svoju vlastnú existenciu a zaslúžia si Kristovo beda! Ako jasne zaznelo „*blagoslavení ste!*“, tak neúprosne je každý rozumný človek povolaný k rozhodnutiu žiť podľa evanjeliových blahoslavenstiev.

Lukáš nie náhodou, ale zámerne, postaví proti sebe kontrastnosť šťastia chudobných s „beda!“, ktoré adresoval boháčom. On nefalšuje Ježišove slová, ale podčiarkuje ich pravosť. Zároveň poukazuje na eschatologickú realitu a na slobodu osobného rozhodnutia sa pre spásu: „*Každý strom možno poznať po ovocí. Z trnia predsa neoberajú figy, ani z ostružín neoberajú hrozno. Dobrý človek vynáša z dobrého pokladu svojho srdca dobro a zlý človek zo zlého vynáša zlo. Ved' z plnosti srdca hovoria jeho ústa*“ (Lk 6,44–45).

Syntetizujúcou pointou Ježišovej „*Pol'nej reči*“ v Lukášovom texte je príkaz: „*Buďte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec*“ (Lk 6,36).

Zdroj: flickr.com

Záver

Reflexívna štúdia o blahoslavenstvách nechcela byť v žiadnom prípade ponukou abstraktných ideí, ktoré sú veľmi vzdialené mentalite ľudí 21. storočia, pretože vysoko presahujú ich prirodzené sily a schopnosti. Naopak, cieľom bolo ponúknuť odbornú argumentáciu zosúladenú s obsahom *Svätého písma*, nakoľko v obsahu evanjeliových požiadaviek je ukrytý základ ľudského šťastia i prameň každej útechy.

Kresťania vždy čerpali nádej z týchto nadčasovo platných Ježišových slov. A zdá sa, že je to práve nádej, ktorú najviac potrebuje človek žijúci v sekulárnom svete „bez Boha“. Súčasní ľudia potrebujú optimizmus pre život a spolu s ním aj rozumné pozdvihnutie od pominuteľných materiálnych hodnôt k hodnotám duchovným, ktoré časnosť transcendujú. Ak sa zamyslíme hlbšie nad kultúrou prítomnou v kontexte 21. storočia, možno práve táto evanjeliová „*terra incognita*“ dokáže zorientovať ľudí ku „*gaudium aeternum*“. To znamená k odhodlaniu sa pre „*reálny výstup*“ (*αναβασις*), vďaka ktorému možno uchopiť tajomstvo našej slobody a aktívne sa pričiniť o formáciu „novej tváre“ spoločnosti.

To, o čo sme sa usilovali akcentovať v celom texte, bola snaha upriamiť pozornosť na skutočnosť, že nádej vychádza z niekoho, kto je nad nami. Nádej pochádza od Boha a vždy sa môže znovu narodiť, ak vieme s úprimnosťou a v slobode Božích detí vyriešiť naše „*Verím*“. V tomto zázračnom slove je istota, že „*život je viac ako telo či jedlo a viac ako odev*“ (Lk 12,23), lebo „*ľudský život je viac ako život vtákov*“ (Lk 12,24).

Vševediaci Boh zaiste vie aj o potrebách ľudí našich čias. On je neúnavný „rozsievač lásky“, ktorá majstrovsky modeluje naše „malé životné príbehy“ a robí ich krásnymi a zmysluplnými. Všetci, ktorí poznajú Ježišove blahoslavenstvá a usilujú sa podľa nich aj žiť, sú svedkami dlhej kresťanskej tradície. Vyprahnutí ľudia 21. storočia si možno práve vďaka ich svedectvu uvedomia, že oni sú tí „*iní*“, „*odlišní*“, z tváří ktorých vyžaruje „svetlo Ducha Svätého“.

O blahoslavenstvách písali mnohí, a mnohí ešte budú písať, lebo blahoslavenstvá sú úzko späté s liturgiou, so sviatostným životom, s mníšskou tradíciou, s askézou a pokáním, s liturgiou hodín, s úctou k Ježišovmu Božskému srdcu, s mariánskou úctou, s úctou k svätým, ako aj s charitatívnou činnosťou.

Pochopiť blahoslavenstvá znamená „inkulturovať seba do prostredia Ježišovej logiky“, v ktorej paradoxne nie boháči a zbehlí v slove, ale naopak, chudobní, mlčanliví, plačúci, hladní, milosrdní a prenasledovaní sú šťastní. Zo *Svätého písma* vieme, že prví v kráľovstve Otca budú tí, ktorí nemajú čo stratiť, tí, ktorí rozdali všetko i vlastný život, lebo iba takýto životný štýl je nasmerovaný v „ústrety Pánovi, ktorý prichádza“.

Pointou blahoslavenstiev, a o to nám išlo od prvých stránok štúdie, bola sústredenosť na to, aby súčasný čitateľ pochopil, že blahoslavenstvá sú darom milosti, vrcholom kresťanskej slobody, mierou ľudskej humánnosti, životom v pravde a v svetle Ducha Svätého.

Použitá literatúra:

Sväté Písmo Starého i Nového zákona. Rím: Ústav sv. Cyrila a Metoda, 1995.

PAVOL VI. Pastorálna konštitúcia II. Vatikánskeho koncilu *Gaudium et spes* (Radosť a nádej). Bologna: Edizioni Dehoniane, 1966.

Katechizmus katolíckej cirkvi. II. časť, 10 kap., 2546. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 1999.

AKVINSKÝ, T. *Summa theologiae. II.-II., q. 29, a. 4*. Bologna: Edizioni Studio Domenicano, 1984.

DUPONT, J. *Le beatitudini II.*, Roma: Edizioni Paoline, 1979.

JÁN PAVOL II. Generálna audiencia (3. december 1980). In: *Pensieri dal Magistero di Giovanni Paolo II.* Roma: Ed. Aquila Bianca, 1989.

LIMBECK, M. *Malý stuttgartský komentár Evanjelia podľa sv. Matúša, časť II.*

SCHNACKENBURG, R. *Messaggio morale del Nuovo Testamento*, Ed. Paoline, 2 ed., Alba 1971.

VIVIANO, B. Th. *Kázanie na hore*, Košice: Vyd. Sursum, 1992.

Poznámky k II. časti:

[8] Český biblista Jindřich Mánek tvrdí, že podľa nových exegetických výskumov, ktoré nadväzujú na kumránske použitie slovného spojenia „*anwe ruach*“, na ktoré Ježiš podľa neho pravdepodobne nadväzoval, znamená slovo „*ruach*“ v hebrejčine aj vôľu. Keďže Matúšovo evanjelium bolo pôvodne

napísané v aramejčine a ten, kto ho preložil, nevedel dokonale aramejsky, preložil toto slovné spojenie ako „*chudobní v duchu*“, namiesto „*dobrovoľne chudobní*“. Prvé blahoslavenstvo v súlade s touto mienkou, teda v znení „*dobrovoľne chudobní*“ by mohlo byť analogické s Kristovými slovami: „*A každý, kto pre moje meno opustí domy alebo bratov a sestry alebo otca a matku alebo deti alebo polia, dostane stonásobne viac a bude dedičom večného života*“ (porov. Mt 19,29).

[9] Sv. JÁN PAVOL II. Generálna audiencia (3. december 1980). In: *Pensieri dal Magistero di Giovanni Paolo II.* Roma: Ed. Aquila Bianca, 1989, s. 235.

[10] AKVINSKÝ, T. *Summa theologiae. II.- II., q. 29, a. 4.* Bologna: Edizioni Studio Domenicano, 1984.

Článok vyšiel pôvodne na portáli www.slovenskikatolici.sk bez rozdelenia na dve časti

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/rec-na-vrchu-a-blahoslavenstva-magna-charta-noveho-zakona-ii-cast-blahoslaveni-a-ich-zivot-v-spravodlivosti/>